

Szerk
hiva 181Cikj-k
L. Pop.Telefon
és hiva
Zs. N. Disztér 2. II. 8.Kéziratok szaporítás
szerkesztőséghez cím-
rendők. Kéziratokat nem
adunk vissza.

Dr. Ramasetter Róbert

ZSIDÓ-POLITIKAI NAPI LAP

ELŐFIZETÉS ÁRA
RomániábanEgész évre — 850
Félévre — 460
Negyedévre — 240
Egy hónapra — 85
Egy szám ára pályaud-
varon és vidéken is 4 lei
Bukarestben — 5.—Csehszlovákiában
Egy hónapra — ck 35.—
Egy szám — 150

1925 április 3 Péntek

Cluj-Kolozsvár * VIII. évfolyam * 78 szám

5685. Nizán 9

Felavatták a jeruzsálemi héber egyetemet

Balfour lord héber megnyitó beszéde. Együttműködésre szólította fel az arabokat

A nagy történelmi aktus lezajlott. Jeruzsálemben immár megnyitott az első héber egyetem, amely fele oly feszült figyelemmel és várakozással tekint az egész kulturomberiség. A művelt nemzetek gondolkodóinak legjobbjai gyűltek össze a Scopus-hegyén, hogy elhozzák üdvözlőket a legöregebb, de egyben legfiatalabb kulturnemzet nagy ünnepe alkalmából.

A zsidó országépítés és nemzettévalás útján a legjelentősebb állomás volt az egyetem megnyitása. A héber főiskola felavatása a legbeszédebb bizonyossága annak, hogy valóban kezdetét vette a zsidó nép harmadik honalapítása és a szétszórtság kétezer esztendeje után ismét egy nemzeti központ fogja egy testté kovácsolni Jisraél népét. A jeruzsálemi egyetem szellemi centruma lesz a zsidó nép alkotó géniuszának, ahonnan mint fókuszról fogja kisugározni a zsidó szellem minden alkotó energiáját. Ide fog összefutni minden tudományos vívmány, minden szellemi kincs, amit zsidó agy kitermel magából és innen fog ismét szétáradni az egész emberiségre a felszabadult zsidó szellem világossága. Cionban most már összegyűlhetnek a tizenötmillió zsidó nép kulturális és világnézeti szerteszórtjai, mert van egy hajlék, amely otthont ad minden szellemi alkotásnak, ami valóban zsidó és valóban érték. Izrael bolyongó lelke végre megpihenhet és saját otthonában indulhat neki az új, a szebb, a boldogabb jövőnek.

Az a feszült érdeklődés, amellyel ugyszólván az egész művelt emberiség várta a jeruzsálemi héber egyetem megnyitásának napját, mutatja, hogy a Scopus-hegyi felavatás ünnepe nemcsak a zsidóságnak, hanem az egész emberiségnek is határjelző történelmi eseménye volt. A mai nappal egy új nemzet lépett a kulturnemzetek sorába. Az egyetem-avatás egyben egy egész nép nemzetté avatása volt. Ez volt az igazi nagy zsidó-emancipáció, amelynek nemcsak hideg csillogása van, mint az európai zsidó emancipációk legtöbbjének, de önmagából táplálkozó belső fénye és melege. A zsidó nép önmagát emancipálta itt, a maga erejéből állott talpra s az európai népek elküldték követeket, hogy jelen lehessenek ennél a csodálatos aktusnál. A nagy angol nemzet tiszteletreméltó agg vezére Balfour lord héber nyelven mondotta el csodás szépségű felavatás beszédét. Mi ez, ha nem a feltámadt zsidó nép és a feltámadt héber nyelv élő bizonyosságtétele?

A megnyitó ünnepség leirhatatlan lelkesedés közepette zajlott le. A Scopus hegyén erre a célra épített amfiteátrum, amely hatezer nézőt képes befogadni, tulságosan kicsinek bizonyult és tizezrek rekedtek ki a megnyitás főünnepségéről.

Délután öt órakor kezdődött a történelmi ünnepség. A elnöki emelvényen jelen van Balfour lord. Allembly tábornok, Egyiptom főparancsnoka, Serrail tábornok, Sziria francia főparancsnoka, Bárá Alfonz Rotschild, Herbert Samuel főkormányzó, Chajesz bécsi főrabbi, valamint a külföldi államok és egyetemek képviselői.

Kuck Palesztina főrabija egy héber imával nyitja meg az ünnepséget. Ezután Weizmann Chajim, a cionista világszervezet elnöke és a manchesteri egyetem tanára adta át a cionista szervezet nevében az egyetemet a tudományos világ közösségének.

Herbert Samuel főkormányzó a palesztinai kormány nevében avatta fel az egyetemet. Ezután lord Balfour emelkedett szólásra és mint az egyetem első rektora, héber nyelven mondotta el megnyitó beszédét. Kifejezést adott annak a szilárd meggyőződésének, hogy az egyetem alapításának teljes sikere lesz. A modern héber nyelv rohamosan fejlődik és méltón illeszkedik bele a többi kultúrnyelvek sorába. Szilárd az a meggyőződése, hogy az újjászülött zsidó nemzet teljes erejével és hatásosan fog közreműködni az emberiség közös problémáinak megoldásán. Ezután emelkedetthangu felhívást intézett az arabokhoz, hogy működjenek együtt a zsidókkal, mert a zsidók a haladás és boldogság üzenetét hozzák Ázsiának, Hangsúlyozta annak szükségességét, hogy a tudománynak minden pártvillongáson felül kell állania. Végül a saját jókívánságait tolmácsolta az új egyetemnek, amelyet ezennel megnyitottnak jelentett ki.

Balfour profétai szárnyalású beszédét a sokezernyi tömeg halálos csöndben hallgatta végig, majd annak befejezte után leirhatatlan lelkesedéssel ünnepelte Balfour lordot.

Ezután dr. Herz, Anglia főrabija mondott imát az egyetem fejlődésére és az angol király egészségére.

Az egész avatási ünnepség a legnagyobb rendben folyt le és egyetlen incidens sem zavarta meg felemelő és méltóságjeljes menetét.

Ugyancsak az egyetem avatásával kapcsolatban helyezték le az alapkövet az Einsteinről elnevezett fizikai intézetnek.

Balfour a kolóniákon

(Jeruzsálem, március 30. Az Új Kelet tudósítójától.) Lord Balfour Tel-Aviv meglátogatása után, mint már jelentettük, Moza, Dilb, Rison le Zion és Mikve Jisraél kolóniákat látogatta meg. Az angol államférfit Mikve Jisraelben nagy küldöttség fogadta és üdvözlés után arra kért, hogy fogadja el a reggelire való meghívást. Lord Balfour szívesen tett eleget a meghívásnak és reggeli közben a zsidó parasztnál érdeklődött a kolóniák helyzete és fejlődése iránt.

Rison le Zionban zsidó lovasbandérium fogadta lord Balfourt. A község előljárósa fölkérte Balfourt és a kíséretében lévő Weizmant, Szokolowot és Kish ezredet, hogy jöjjenek a templomba, ahol

a brit királyért, lord Balfourért, Sir Herbert Samuelért és báró Rotschild Edmundért imákat mondtak. A zsinagógákhoz vezető úton gyermekek állottak sorfalat. A hangulat boldog és vidám volt, a kolonisták áldóimát mondták, amikor lord Balfour mellettük elment. A lordot láthatóan megindította a hálának ez a mélyes és imponáló megnyilvánulása.

A meghiusult sztrájk

A palesztinai arab exekutive és az arab nemzeti párt által kiadott sztrájk-jelszó korántsem tette meg a hatását. Jeruzsálemben, Jaffában és Haifában az arab lakosság között a bojkott jelszó ellen bizonyos tiltakozó hangulat volt észlelhető.

A ramlehi arabok egy küldöttsége Londonban megjelent lord Balfour üdvözlésére. Balfour azonban, aki átutazóban volt, éppen akkor aludt a vasúti kocsiban. Helyette dr. Weizmann jelent meg a kocsiban. Az arabok a zsidó vezért a legszívélyesebben köszöntötték.

A falvakban a sztrájk jelszava egyáltalában hatástalanul puffogott el. A nagyobb városokban az arab üzletek jórésze zárva volt, azonban az arab magántisztviselők, munkások és önálló kézműiparosok épúgy dolgoztak, mint más napokon. A március 25-ike a nap, amelyen Balfour bevonulását tartotta Palesztinába, minden zavaró mumentum nélkül mult el.

Mindössze annyi történt, hogy este a palesztinai arab exekutive ülést tartott az ország különböző részére sürgöny útján való tiltakozásokat küldött széjjel lord Balfournak Palesztinában való tartózkodása ellen.

Az amerikai kormány üdvözlése

Londonba a gyarmatügyi miniszteriumba Washingtonból az Egyesült-Államok közoktatásügyi államtitkárságtól a következő átirat érkezett:

„Az Unió közoktatásügyi hivatala mélyen fájjalja, hogy nem küldhetett képviselőt a héber egyetem megnyitására. Én a magam részéről nagyon örültem volna, ha személyesen lehettem volna jelen, azonban a körülmények ezt nem engedték. Mindazonáltal biztosítani akarom Önt arról a nagy szimpátiáról, amellyel a zsidó nép iránt viseltetem. A zsidó népet szívőből köszöntjük abban az igyekezetében, hogy Jeruzsálemben a legmagasabb műveltség számára intézményt akar felállítani. E tudományos vállalkozás haladása felé a legnagyobb érdeklődéssel fogunk tekinteni.“

Macdonald és Stresemann üdvözlő iratai

Ramsay Macdonald volt angol miniszterelnök a következő üdvözlő sorokat intézte az egyetemi bizottsághoz: „Semmi nagyobb örömmel nem töltött volna el, mint jelen lenni a jeruzsálemi egyetemnek lord Balfour által való megnyitásánál. Fájdalom, most ide vagyok kötve posztomhoz, de élénk emlékezetemben van minden, amit Palesztinában láttam és hallottam és az egyetem alapításában reményeink és igyekezetünk csúcspontját látom. Az intézmény kilátásait nagyon és kecsegtetőnek látom.“

Stresemann gyarmatügyi miniszter a brit gyarmatügyi minisztérium útján a jeruzsálemi egyetemi bizottsághoz ezeket írta: „Németországban mélyes érdeklődést kelt egy, a közeli Keleten létesített tudományos kutató és oktató intézet. Megfigyeltem azt a dicséretreméltó igyekezetet, ami az egyetem előkészítése körül megnyilvánult és tudom, hogy ez az intézet származásra való tekintet nélkül, minden tanulni vágyó számára nyitva áll.“

Einstein jókívánságai

Einstein Albert professzor Argentínába való elutazása előtt a következő üdvözlőket küldte Weizmannhoz:

„Az egyetem megnyitása számunkra boldog szimbolumot jelent és megmutatja a nagy cél közelségét, amelyért életét szánta. Az egyetem nemcsak Palesztina számára lesz az intellektuális munka centruma, hanem az egész világ zsidósága számára. Legtehetségesebbjeink Palesztinába jönnek, hogy a tudomány és fiatal népünk számára tartós műveket teremtsenek. A kezdet szerény, de mindazok, akikben a tu-

dományok iránt érdeklődés él és zsidó szívet mondhatnak magukénak, át vannak hatva a vállalkozás nagy jelentőségének érzésétől és remélik, hogy a legközelebbi tíz esztendőben az egyetem kedvező fejlődésnek fog indulni és meg fogja érdemelni azt a földet, amelyen felépült és érdemes lesz a zsidó népre, amely a fájdalomtelt történetének nehéz idejében sem szűnt meg szellemileg fejlődni. Kívánom, hogy egyetemünk szabad műveltség és a tolerancia kikötője legyen! Ne zárkózzon el semmilyen komoly szellemi mozgalom elől, kívánom, hogy tradícióink mindig is mint teremtő erő nyilvánuljon meg, nem pedig mint gátló momentum. Fájdalom, hogy olyan ígéret miatt, amelyet már nem tudok visszavonni, el kell maradnom az egyetemi ünnepségekről. Azoan boldognak érzem magam, hogy ezt a napot megérttem."

A prágai egyetem hódoló emlékirata

A prágai cseh egyetem rektora és latin nyelvű emlékiratot küldött a jeruzsálemi egyetemnek, amely így hangzik:

"A prágai Károly-egyetem rektora és szenátusa a héber egyetemnek Jeruzsálemben.

Amit évekkkel ezelőtt senki nem remélt volna, valósággá vált. Az egész világon széjjalszórt zsidó népnek egy része visszatér régi otthonába és jöhet új lakóhelyén sok sulyos gond nyomja, mégis megalapít Jeruzsálemben egy egyetemet. Ha az első évekkben az új egyetem

küzdeni is fog sok különböző nehézségekkel, mégsem lehet kétséges, hogy e nehézségeket rövid idő alatt le fogja küzdeni, tekintettel arra, hogy kimagasló professzorok fölött rendelkezik. A tudomány számára új források nyíltak meg, amelyek nemcsak Palesztina lakói javát fogják szolgálni, hanem sok hasznot hajt majd az egész emberiség számára.

Azért az 1348-ban IV. Károly által megalapított egyetemünk szívből köszönti a jeruzsálemi Alma Matert, mint testvért és nagyon sajnálja, hogy a nagy távolság miatt nincs abban a helyzetben, hogy az ünnepélyes megnyitáshoz követeket küldjön.

Am, ha eljő a jeruzsálemi héber egyetem megnyitásának ünnepélyes napja, akkor egyetemünk szívesen fog a jeruzsálemi Alma materre gondolni és a nagy napot a legjobb kívánságokkal fogja kísérni. A jeruzsálemi egyetem, kívánjuk, viruljon sok évszázadon át, nőjön és fejlődjön a tudomány hasznára és javára, Palesztina boldogságára és az emberi faj áldására. 1925 március 1., a Károly-egyetem 577-ik évében. Kukula professzor-rector magnificus.

A müncheni zsidóság az egyetem megnyitása alkalmával elhatározta, hogy az ottani múzeum egyik világhírű irodalmi emléket, a Codex Moniacensist lemásoltatja pontos hűséggel és azt elküldi a jeruzsálemi egyetemnek. A codex 1343-ból származik és a babilóniai Talmud egy nagyrészét tartalmazza.

A legöregebb zsidó tréfacsínálónál

Hers Léb Szigeter — a marsalik. Akinek Herzl vásárolt betűt a zsidó lapjához. Hogy születik a zsidó népdal

(Sighetulmarmatiei-Máramarossziget, ápr. 2. Az Uj Kelet tudósítójától.) Sok erdélyi zsidó nagyanyónak és nagyapónak ragyog fel a szeme, amikor meglátja e cikk fölött „Hersch Léb — Szigeter“ nevét. Hiszen rég elmúlt lakodalmas kedves „marsalikja“ volt ő, drága tréfacsínáló, a zsidó humornak különös képviselője. A marsalik a régi zsidó népeletnek érdekes alakja: bár más népeknél is meg van ez a lakodalmas tréfacsínáló szerep, a zsidó népi élet kiemelte ezt a köznapi durva játékból és olyan szellemi erőt adott a marsalikoknak, amely valósággal jellemzője magának a zsidó életnek. A lakodalmas marsalik több tréfacsínálója és csak valamivel kevesebb a gúnyolódó filozófusnál. A zsidó humort képviselik az ilyen marsalikok, ezt a keserű, fanyar, önmagukba vágó humort, melynek egy népnél sincsen párja.

Egy elkallódott posta

Es minden marsalik között Lemberg-től szigetig, hosszú évezedeken át, Hersch Léb Szigeter vitte el a pálmát. Nemcsak sajtósághoz humora, példátlan slakfertigsga, ötletessége, harci készsége révén, de mert azért is, mert poéta ő, az igazak és becsületesek közül való. És hozzá Erdélynek legöregebb ujságírója és még teljesebben zsidó ujságírója. A rég ide kötötte, ezer szál ide húzta, tréfacsínáló vendég volt a nagypapa és kedves öreg vendég az unokák lakodalmas. Talán ez az, ami ide kötötte, talán ez az, ami mégis marsalik mesterségének tartotta meg őt, ki poéta, ki vándor-énekes, író, ujságíró, kiadó és nyomdász egy személyben. Egyszer megkérdezték tőle, hogy ismeri-e Morris Rosenfeldet. És mi a véleménye róla? Az öreg marsalik elkomolyodott egy kissé, aztán fanyar mosollyal mondta:

— Ha Szigeten marad, marsalik lesz belőle. Ha talán én kerülök az élet sodrába, belőlem lett volna egy másik Morris Rosenfeld.

Egy nyolcvanhat éves öregember mondja már ezt s nehéz élet után, munkás élet után, sok igazság van benne. Mert aki egyszer is hallotta ott kint a szigeti kis zsidó falvak lányainak ajkán a „Mame Cion“-t, az megérzi, hogy bizony egy nagytehetségű élet kallódott és vesződött el a lakodalmas tréfacsínálásban.

De hadd számoljunk be sorjában arról az érdekes látogatásról, amely valóban az itteni zsidóság történetének egy értékes darabját vetíti kedves emlékezők a régi és hálás emléktől az új idők fiataljai elé.

Az öreg marsaliknál

Kis lakásnak egyik ragyogóan tiszta szobájában éli le öreg napjait a keleti zsidóság e talán leghíresebb tréfacsínálója, kinek nevét egyformán ismerik Désen és Krakkóban s kinek nem egy verse lett népdal, zsidó népdal, a

Dnyeszter és a Volga között. Bár mindenki csak úgy hívja, hogy Hersch Léb Szigeter, ez csak a marsalik név, mert az öreg urnak más, komoly neve is szerepelt a zsidó közéletben. Egyik legrégebb jiddis-nyelvű zsidó lapnak homlokán ott szerepelt Gottlieb-Léb neve, mert ő volt egyike a legrégebb, legismertebb zsidó ujságíróknak. Még a Choveve Cion idején héber lapja jelent meg Kolomeában és mert akkor zsidó lap legfeljebb kétheti időközben jelenhetett meg, Léb Gottlieb lapja az egyik héten „Haseses“ a másik héten „Chaharszo“ nevet viselte. Az öreg Gottlieb „maszki“, felvilágosodott volt és már a nyolcvanas években a kolomeai lap Erec Jiszrael szeretetét hirdette. Természetesen ez a bátor hang akkor nagy feltűnést keltett a zsidóság körében és a marsaliknak akkor szinte kenyerébe került. Mert szigorú átok alá helyezték és bizony megtiltották, hogy bárki is lakodalmasra hívja.

— Már pedig — mondja mosolyogva az öreg — már akkor se lehetett írásból megélni és bizony többre becsülték a lakodalmas marsalik tréfát a komoly betűvetésnél. Különösen az egyik kolomeai dajen haragudott nagyon az irodalmi marsalikra. De kifogtam rajta — beszélt el az öreg s elmondja azt az anekdotát, mely talán ma már az egész világon ismert.

A rabbi és a gábe

— A dajen — beszélt el az öreg — valahányszor meglátott, nekem esett, szidott és csufolt. Egyizben épen az ablakon néztem ki, amikor a háza előtt elmentem. Észre sem vettem, hogy egy kóbor kutya szegődött mellém. De csak ez kellett a dajennek.

— Látom már, hogy nagyon nagy ur letél, már gábéd is van — mondja a kutyára célozva.

— Tévedés, — válaszoltam — ez nem a gábem, hanem ez maga a dajen.

Ettől kezdve azután nem volt több nyugtom Kolomeában, úgy, hogy el kellett távozzam, mert aki lakodalmasra hívott meg, azt azonnal átok alá helyezték és a fiatal asszonyt eltiltották a mikvetől.

Hogy készült az első zsidó lap

Szigeten tovább folytatta Léb Gottlieb úgy a marsalikságot, mint az ujságírói mesterséget. „Cion“ címmel jiddis lapot adott ki, amely több éven át 1901-ig jelent meg. S tény az, hogy ez volt a „Welt“-en kívül a második cionista hetilap. A lapot Gottlieb bácsi az első betűtől az utolsóig ő maga írta s minden péntek este jelent meg. Nagy szenzáció volt ez akkoriban annál is inkább, mert ez az eleven tollal megírt zsidó lap hihetetlen élességgel és gunnyal ostromozta azokat, akik Cionért imádkoznak, de szívükben nem él Cion szeretete. Emiatt azután itt is meggyült a baja s egyszer-

rűen ukázt adott ki a „ruf“, hogy a „Cion“ egy zsidó nyomda se nyomtathatja. A „Cion“ tehát ennek következtében bedöglött, de Gottlieb mégsem vesztette el a kedvét és egy szép napon felvette legszebb ruháját és elutazott Bécsbe.

Látogatás Herzlnél

Az öreg tréfacsínáló szeme könnyes lesz:

— Kétszer volt az életben szerencsém, hogy Herzl Tivadarral beszélhessek. — mondja — s megérzik, hogy milyen mélyről szakadt az a rátalálás, mely a zsidó népi élet „bathlenjét“ Szigetről Herzl dolgozószobájáig vezette.

— Herzl megölelt, mikor felmentem hozzá megmutattam az első cionista jiddis lapot. Elbeszéltem neki kálváriámat, üldöztetésemet s Herzl jó szíve azonnal megkönyörült rajtam. Felhívta telefonon a Swálb testvéreket, akiknek akkor nagy betűöntődjük volt Bécsben és közölte velük, hogy ő jótáll értem. Sőt tovább ment, kétszáz pengő forintot kölcsön adott. Ezt adtam előlegbe. Így kaptam azután héber betűt és megindulhatott megint a lapom. Szedőket szerződtettem és az én kis otthonomban szedték ki a lapot. A kész szedést azután egy kis szekéren vittük el egy keresztyény nyomdába, ahol kinyomtatták a lapot, mert zsidó erre nem vállalkozott. Egyizben azután egy csomó bocher meglesett bennünket és szédőták a lapom szedését. Attól kezdve csak erős őrizet mellett tudtam a szedést a nyomdába szállítani.

Igy jelent meg egy másik lapja s Gottliebnek „Jüdische Volkszeitung“ címmel, amely 1909-ig tartotta magát.

Gottlieb megegyeztet felment Bécsbe, de most már azért, hogy boldog szívvel jelenthesse jöltevőjének:

— Kifizettem az adósságom.

Mert bizony a tréfacsínáló ebben az egyben nem ismert tréfát. Szava szentség volt s adósa nem maradt senkinek. Felment tehát Bécsbe legszebb fekete ruhájában, abban, amelyet lakodalmasok szokott viselni, beállított Herzlhez. A nagy zsidó vezért nagyon meghatotta a tréfacsínáló szerkesztő ragaszkodása, becsületessége, annyira, hogy meghívta magához a lakásába és órákig elbeszélgetett a szigetiek híres marsalikjával.

— Bizony a gyerekek már nagyok lehetnek azóta, — mondja az öreg Gottlieb — a fiúcskára még emlékezem, Hansinak hívták, vajjon mi lett belőle.

Nem mondottam meg, mert éreztem, hogy egy szép, ragyogó emlék kap csorbát az apához méltatlan fiuban.

Készül a purimspil

Az öreg Gottlieb bizony már nagyon öreg. De szelleme friss és ma sincsen purim, melyre ne írná meg az öreg a maga purimspiljét. Minden purim egy-egy új dalt jelent, amely azután egy-két hét alatt messze földet jár. Nem posta viszi és nem vasut. Zsidók adják szájról-szájra a verset és a dallamot. Hogy készül a jiddis dal? Nem érdektelen kérdés ez sem. Es itt kapjuk meg rá a választ. Az öreg marsalik, ki már csak totyogva jár, behívja kis unokáját, egy értelmes, kedves fiatal lányt, akinek kezében hegedű. Mert már tudta, hogy mi az ő szerepe.

Az öreg dudolja az új dal melódiáját és a kis unoka, — Salamon Mariskanak hívják — a hegedűn utána járása s azután lekottázza. Így született meg a mostani purim dala, amelyet „Cionslied“-nek nevezett el az öreg. Fátyolos, rekedt hangon dudolja elő az öreg marsalik a dalt. Az unoka hegedűn kíséri. Megható meleg kettős, igazi kép. S az öreg marsalik éneki:

„Oh Welt, Du sajne Natur.
Wie herrlich ist dajen Pracht.
Blonse in dir sajn a zajfil Jur
Wandere keszajder tog in nacht
Ich siech lu in dort aj vaj,
Ich gefin kajn ruheort aj vaj,
Alle Nationen leben in Frajden
Alle glenzen in bliehen,
Nur ich leb in Czoresz in Lejden,
Vajl ich hob kajn Hajm mich abzurihen
Nu freg ich dich Gatt, di grajsz Balbosz
Vosz plogsz di Jankelen, dajn anczig Kind?
Haszt in den beschaffen wegen dosz,
Zi zajn a Spilball far di bajze Hend.

Az utolsó sort már alig lehet érteni. Szé-

méből hull a k szobában, az ő ember, hogy h tréfacsínálás, ben a zsidóság valóban nem e azzal a sorssal, az egész zsidó

Egynémet

A kommunista got. Részesség

(Berlin, ápr. Mahlsdorf köze találtak Günth umi tanuló.

A erős útések ny elváltoztatott i a gyilkos „vör zik s közli a h dalommal, hogy fogja kiirtani többi parazitáit

A józanabb ták a levél hit valószerűnek, h esztendősi diáko járatukat. De r ugyan egyik le volt a mahlsdo nek, aki több p vett, a hatóság kommunista s őket néhány h tékokat ellenük a gyilkos nem leglelkesebb „ba huszesztendős d nak idején a faj

A napokban törvényesék.

A vádlott H fiu, rendkívül a modoru. Apja r háboru alatt ke meghalt s apja

A háboru vé vett részt, tagja gádnak s végül lerhez, katonána

A vádlott m adta elő, mint v s nem volt tulsd amikor a tulajdó fiatal barátjának

— Együtt se — mesélte — s hogy bekötött sz volverével egy k neki, hogy heuc amire ő felajánl kötöttem zsebket neki revolverem vette volna a fe kezembe s a rev

— Miután m tom meghalt és elhatároztam, ho s bemártom a g akiket halálosan anonim levelet. sággal állithatom szegény bajtársan egy szerencsétlen

A bíró erre t az áldozaton töb szottak. Liebeck galma sincs, hon ismerte viszont, mentek, igen so bajtársai körében élvezetére. Azt i hogy Meyer dics őt s ezen majdn Mindenütt v szerencsétlen züll semmiségen veszt indulásában és r őt. Minthogy azo bizonyítékot, Lie datlanságból szári két évre elítélni.

hogya a „Ciont“
thatja. A „Cion“
döglött, de Gott-
edvét és egy szép
haját és elutazott

Látogatás Herzlnél

könnyes lesz :
 szerencsém, hogy
 — mondja — s
 öl szakadt az a
 élet „bathlenjét“
 áig vezette.

felmentem hozzá
 jiddis lapot. El-
 üldöztetésem s
 önyörült rajtam.
 testvéreket, akik-
 ik volt Bécsben
 áll érettem. Sőt
 forintot kölcsön
 gy kaptam azután
 t megint a lapom.
 én kis otthonom-
 ész szedést azután
 egy keresztény
 ták a lapot, mert
 Egyizben azután
 bennünket és szét-
 ttól kezdve csak
 a szedést a nyom-

k lapja s Gottlieb-
 „ címmel, amely

elment Bécsbe, de
 og szívvel jelent-

gom.

ló ebben az egyben
 entség volt s adósa

lment tehát Bécsbe,
 abban, amelyet

ni, beállított Herzl-
 nagyon meghatotta

gaszkodása, becsüle-
 eghívta magához a
 getett a szigetiek

ár nagyok lehetnek
 Gottlieb — a fiucs-
 nak hívták, vajjon

mert éreztem, hogy
 ap csorbát az apához

Készül a purimpil

y már nagyon öreg.
 cesen purim, melyre
 ga purimpiljét. Min-
 jelent, amely azután

ldét jár. Nem posta
 adják szájról-szájra

gy készül a jiddis
 rdes ez sem. Es itt

az öreg marsalik, ki
 behívja kis unokáját,

lányt, akinek kezé-
 adta, hogy mi az ő

dal melódiáját és a
 arisanak hívják —
 zután lekottázza. Így

rim dala, amelyet
 az öreg. Fátalos.

az öreg marsalik a
 séri. Megható meleg

g marsalik éneki:

tur.

racht.

fiel Jur

in nacht

vaj,

aj vaj,

Frajden

in Lejden,

n mich abzurihen

di grajszer Balbosz

dajn anzig Kind?

n wegen dosz,

i bajze Hend.

ig lehet érteni. Szé-

méből hull a könny és itt, ebben a kis zsidó szobában, az öreg marsalik dalában megérzi az ember, hogy hazug a lakodalmi tréfa, hazug a tréfacsinálás, az öreg marsalik szívében a zsidóság fájdalma ég s a tréfa számára valóban nem egyéb, mint keserű harobaszállítás azzal a sorssal, mely az öreg marsalik sorsában: az egész zsidó népé.

Székely Béla

Egynémet fajvédő, aki „sportból“ ölte meg barátját

A kommunistákra akarta ráfogni a gyilkosságot. Részségével védekezett a tárgyaláson

(Berlin, április 2. Az Uj Kelet tudósítójától.) Mahlsdorf közelében egy erdőben nemrég halva találták Günther Mayer tizenhatéves gimnáziumi tanuló. A fiu át volt löve s ezenkívül erős ütések nyomai látszottak rajta. Mellén egy elváltoztatott írással írt levél feküdt, amelyben a gyilkos „vörös terrorista“ aláírással jelentkezik s közli a hatóságokkal és a polgári társadalommal, hogy amint Beyrerrel végzett, úgy fogja kiirtani „a kapitalista társadalmi rend többi parazitáit“ is.

A józanabb emberek azonnal kétségbe vonják a levél hitelességét, mert nem tartották valószínűnek, hogy a bolsevikiek a tizenhatéves diákokon kezdjék „parazita-irtó“ hadjáratukat. De minthogy a meggyilkolt csakugyan egyik leghangosabb s legelkessebb tagja volt a mahlsdorfi szélsőjobboldali diákszövetségnek, aki több politikai verekedésben is részt vett, a hatóságok letartóztattak néhány gyanús kommunista suhancot s őrizetben tartották őket néhány hónapig, de nem találtak bizonyítékokat ellenük. Végre azután kiderült, hogy a gyilkos nem más, mint az áldozatnak egyik legelkessebb „bajtársa“ és vezére, Hans Liebeck huszszendős diák, aki a szerencsétlen fiut annak idején a fajvédő szervezetekbe bevezette.

A napokban tárgyalta az ügyet a berlini törvényszék.

A vádlott Hans Liebeck sápadt, beesett arcu fiu, rendkívül arrogáns fellépésű és patetikus modoru. Apja magasállású tisztviselő. A fiu a háboru alatt kezdett elzúlni, amikor anyja meghalt s apja bevonult katonának.

A háboru vége után különböző puccsokban vett részt, tagja volt a hírhedt Ehrhardt-brigádnak s végül be akart állni ideáljához, Hitlerhez, katonának.

A vádlott mindezeket büszkén és nevetgélve adta elő, mint valami kitünő heccet mesélte el s nem volt tulságosan megilletődve akkor sem, amikor a tulajdonképeni tárgyra, szerencsétlen fiatal barátjának halálára került a sor.

— Együtt sétáltunk az erdőben Meyerrel — mesélte — s barátom eldicsekedett azzal, hogy bekötött szemmel is el tud találni a revolverével egy kitűzött célt. Azt válaszoltam neki, hogy heneog s nem hiszem el, amit állit, amire ő felajánlotta, hogy próbáljuk meg. Bekötöttem zsebkendővel a szemét s átnyújtottam neki revolveremet. Még mielőtt azonban kezébe vette volna a fegyvert, hirtelen görcs állt a kezembe s a revolver elsült.

— Miután meggyőződtem róla, hogy barátom meghalt és ügysem lehet rajta segíteni, elhatároztam, hogy magamnak alibit bizonyítok s bemártom a gyilkosságba a kommunistákat, akiket halálosan gyűlölök. Megirtam hát az anonim levelet. Azt azonban teljes határozottsággal állíthatom, hogy eszem ágában sem volt szegény bajtársamat megölni s az ő halála csak egy szerencsétlen véletlen műve volt.

A bíró erre figyelmeztette a vádlottat, hogy az áldozaton több súlyos ütés nyomai is látszóttak. Liebeck erre azt válaszolta, hogy fogalma sincs, honnan származnak az ütések. Elismerte viszont, hogy mielőtt az erdőbe sétálni mentek, igen sok sört és snapszot ivott, mert bajtársai körében alaposan rászokott az alkohol élvezetére. Azt is beismerte vallomása során, hogy Meyer dicsekévé rendkívül bosszantotta őt s ezen majdnem össze is verekedtek.

Mindenütt valószínűnek találják, hogy a szerencsétlen züllött fajvédő fiatalember ezen a semmisségen veszett össze fiatal társával és felindulásában és részségében emiatt is ölte meg őt. Minthogy azonban erre nézve nem található bizonyítékot, Liebecket alkalmasint csak gondatlanságból származó emberölésért fogják egy-két évre elítélni.

A jasií egyetem tanárai nem azonosítják magukat Cuzával

Dragomirescu professzor nyilatkozata a kamara mai ülésén. Folytatták az ortodox-egyház reorganizációjára vonatkozó javaslat tárgyalását. A szenátus elfogadta az új kivándorlási törvényt

(Bucuresti-Bukarest, április 2. Az Uj Kelet tudósítójától.) A kamara mai ülésén Orleanu elnökölt. Napirend előtt Zierelsohn, kisenévi rabbi interpellál a focsani rombolások ügyében és kéri a kormánytól, mit tett az irányban, hogy hasonló esetek ne fordulhassanak elő. Kéri továbbá, hogyan áll a vizsgálat ügye?

Joanicescu Jorga-párti képviselő a brassói üzletvezetőségénél történt visszaélések ügyében intéz kérdést a közlekedésügyi miniszterhez és kéri, hogy ennek az ügynek aktáit terjesszék a Ház elé.

Jacobescu parasztpárti tiltakozik a kormány azon intézkedései ellen, amelyekkel akadályokat gördít a parasztpárt hivatalos lapjának, a „Neamul Taranesc“nak erdélyi terjesztése elé. Ezután a napirendre térnek át s folytatják az ortodox egyház reorganizációjára vonatkozó javaslat tárgyalását.

Dr. Lupu a javastat ellen beszél és azt mondja, ha az törvényerőre emelkedik, kismizzi az erdélyi Saguna-alapokat.

Madgearu bejelenti, hogy ma interpellációs nap lévén, interpellálni akart a hadiállapot ügyében, azonban a miniszterelnök nincs a kamarában és így fentartja a jogot magának arra, hogy ezt az interpellációt elmondja akkor, amikor a miniszterelnök itt lesz.

Marzescu igazságügyminiszter közbeszól: „Csak mondja el nyugodtan interpellációját, én majd válaszolok reá.“

Vajda, volt miniszterelnök éles kritikája a szászrégeni választásról

A nemzeti párt szilárdan áll a gyulafehérvári nyilatkozat alapján. Célzás egy „különös házasságra“

(Cluj Kolozsvar, április 2. Az Uj Kelet tudósítójától.) Harmadizben kopogtatunk be Vajda Sándor, volt miniszterelnök, a nemzeti párt illusztris vezérének lakására, míg végre otthon találjuk. Bizalmas barátaitól értesültünk, hogy ma délben érkezett haza Bukarestből és estére már vissza is utazik. Sok nehézséggel kellett megküzdönnünk, amíg a volt miniszterelnöktől interjút kaphattunk. Rendkívül óvatos és állandóan hangoztatja a párt szigoru határozatát, hogy semmiféle interjút nem adnak a sajtó részére. És hogy mégis rendelkezésünkre áll, azt a szászrégeni választási ügy állandó pertraktálásának köszönhetjük.

Averescuék különös házassága

— Mi a véleménye miniszterelnök urnak a csucsi paktumról?

— Nem ismerem az Averescu-párt és a Magyar Párt vezetői között létrejött egyezményt, azt sem tudom, hogy ki írta alá, annyit azonban bizonyosnak tartok, hogy valami különös házasságról van szó. Mert hiszen másképp mire való volna ez a szigoru titkolódzás? Hogy mit tartalmaz a paktum? Nem tartom sem Bernádyt sem a magyarság bármelyik más vezetőjét annyira naivnak, hogy a magyar kisebbség ügyét titkos egyezmény alapján intézzék el. Nem szabad tisztán magyar kisebbségi ügyről beszélnünk. Ez szigoruan beletartozik az általános kisebbségi problémába, amelyet az állam van hivatva törvényhozásilag rendezni.

— Hogyan gondolja e sokat hangoztatott kérdés megoldását?

— A nemzeti párt — mondja Vajda — a gyulafehérvári határozatok alapján áll, amelyeket kiegészített az 1919 december 17-iki miniszterelnöki kamarai nyilatkozat. Ez a nyilatkozat kimondja, hogy Románia szeretett hazája minden olyan egyének, aki hűséges állampolgára. És ebben nem tesz különbséget sem anyanyelvig, sem felekezetiileg, még kevésbbé pedig fajilag. Biztosítani kell az ország etnikai kisebbségének vallási, kulturális és nyelvszabadságát. Ezeket a jogokat egy fundamentális törvény alapján a kamarának kell megvalósítania. Ez volt az a nyilatkozat, amely a mi gyulafehérvári határozatainkat kiegészíti.

— Miniszterelnök ur, azóta évek teltek el.

Orleanu elnök felolvassa az ilfovi törvény-szék átiratát, amelyben Victor Moldoveanu nemzetipárti mentelmi jogának felfüggesztését kéri.

Victor Moldoveanunak semmi hozzáfűznievalója nincsen az ilfovi törvényszék átiratához, csupán arra kéri a kamarát, hogy ugyanakkor függeszék fel Vaitoianu közlekedésügyi miniszter mentelmi jogát is.

Dragomirescu, a jasií egyetem tanára, az egyetemek jelenlegi helyzetéről beszél és visszautasítja azon vádakot, hogy a jasií jogikari professzorok lemondása Cuza tanár sugalmasására történt volna. Nem tartja helyesnek, hogy a diákmozgalomban részt vett ifjakat megbüntették s kéri a közoktatásügyi minisztert, hasson oda, hogy a már kiszabott büntetéseket hatálytalanítsák. Ismételten hangsúlyozza, hogy sem ő, sem pedig tanártársai nem azonosítják magukat Cuza tanárral.

Angheliescu közoktatásügyi miniszter örömmel veszi tudomásul Dragomirescu kijelentéseit. A diákok ügye nem tartozik az ő hatáskörébe s így a büntetések elengedése az egyetemi tanácsoktól függ.

A szenátus ülésén harmadszori olvasásban is elfogadják a kivándorlás szabályozásáról szóló javaslatot. Ferechide elnök Aes Sándor szenátor mentelmi jogának felfüggesztését kéri az ilfovi törvényszék átirata alapján. Ezután a szenátorok a szekciókba vonulnak a törvényjavaslatok tanulmányozására.

Miért nem került ilyen értelmű törvényjavaslat a kamara elé? Avagy tud-e egyáltalán a miniszterelnök ur ilyen javaslatról?

— Nem. Valóban egyetlen ilyen törvény sem került a törvényhozó testület elé. Komoly akció indult meg ezirányban Gusti egyetemi tanár részéről, aki az Institutul Social-nak vezetője és aki kinyitotta az intézet kapuit a kisebbségi probléma előtt. Ez volt az egyedüli mozgalom, amikor a kisebbségi kérdésben nemcsak retorikai frázisok hangzottak el, hanem okos és a valóságban tényleg keresztülvihető elvek. Az Institutul Social szónoki emelvényéről komoly kijelentések hangzottak el s ezek a komoly kijelentések valamennyi számottevő párt részéről elhangzottak, csak éppen az Averescu-párt tartotta távol magát a konferenciáktól. Meglepetésként hat tehát, ha most a magyarsággal paktumot köt. 1924 február harmadikán én, május tizenegyedikén pedig Maniu ismertette a kisebbségi kérdésben elfoglalt álláspontunkat.

— Mi lehet tehát az oka mégis annak, ha a magyarság nem önköz közlekedett és nem önköz kötött egyezményt, hanem Averescuékkel?

— Gusztus kérdése. Ha egyes egyének a realitás helyett frázisokkal és ígéretekkel megelégszenek, az teljesen az ő dolguk.

A nemzeti párt nem garantálhat mandátumokat

— Bocsánat, miniszterelnök ur, úgy tudom, hogy a csucsi paktum bizonyos számú mandátumot ígért a Magyar Pártnak.

— Elismerem, hogy ilyen biztosítékot a nemzeti párt nem tehet és nem tehetett volna soha. Nem biztosíthatunk volna mandátumokat sem Ugron, — aki a mágánok képviselője — sem Majláth, aki a pápa itteni főembere, sem Bernády, a speciális székely kivánságok képviselője, sem Nagy Károly, vagy Roth Hugó, az asszimiláns zsidó-vezér, sem pedig Csetri János, a Magyar Párt kommunisztája részére. Még Sándor József képviselőtársamnak megválasztását sem garantálhattuk volna, akiről pedig igazán az a véleményünk, hogy jó hazafi és hogy valóban belenyugodott már az itteni állapotokba. Nem ígérhetünk pedig azért, mert a nemzeti párt paradoxonnak tartja azt, hogy amikor az alkotmányosság alapján áll a nép akarata fölött alkudozásokba bocsátkozzon. A legszigorubb választási sza-

badság mellett vagyunk, tehát a nép dolga, kit választ képviselőjéül.

— Az alkotmányosság ezen formáját a magyarok, illetve a Magyar Párt vezetői is ismerik s mégis támogatásukkal Gogát mandátumhoz segítették. Mi a véleménye erre vonatkozólag?

— Tudom, hogy Ugron és Bernády is éppen úgy tudják ezeket, mint én. De tudom azt is, hogy ezt a támogatást csak azért adták a magyarok Gogának, mert ismerték az Averescu-párt és a jelenlegi kormány között fennálló titkos egyezményt. (Itt arra céltott a miniszterelnök, hogy Bratianuék-nak megállapodásuk van Averescuval a kormány-utódlás ügyében). De más oka is van ennek a támogatásnak. Goga ugyanis egy ugynevezett szeparatista álláspontot képvisel itt Erdélyben és ezért ő kedvelt személyiség a kormánynál. A magyarpárti urak tehát azt hitték, hogy az ő közvetítésével valamilyen úton mégis csak hozzáférhetnek Tatarescuhoz, aki tudvaleg a Magyar Párt jelenlegi formáját teljesen nemlétezőnek tekintti. A jövő majd megmutatja, hogy ki mit nyert. A Magyar Párt, a magyar kisebbség, a kormány, a nemzeti érdek, avagy Averescuék.

— A patriarcha ismert pásztor levele is hozzájárult Goga megválasztásához?

— Nem, egyáltalán nem. Ez a választás mutatta meg igazán azt, hogy a metropolitának nincsen szava az erdélyi népnél. Daianu esperes intervenciója használt még valamennyit egyes görögkatolikus egyházak között, ez azonban nagyon csekély volt ahhoz a támogatáshoz képest, amit Bernády adott Gogának. Tehát Goga Bernády képviselőjének tekintheti magát és senki másnak.

Hat órára járt már az idő, a miniszterelnök ur bocsánatot kér, hogy sietnie kell, mert hét órákor megy a vonata. Kezet nyújt és azzal vesz búcsút tőlünk, hogy a közeljövőre szenzációs politikai eseményeket ígér be.

Egy fél percc...

(Cluj-Kolozsvár, március 2. Az Uj Kelet tudósítójától.) A törvényszék egyik folyosóján nap nap után zöldesarcu kis kölyök szokott ácsorogni. Az egész öltözete egy színeahagyott tubákszinű zakkó, mely valaha büszkesége lehetett gazdájának, mostan azonban itt is, ott is lyukat vájt belé az idő s a lyukakon keresztül kifolyik a bélés. A gyermek vézna testén ide-oda lötyög s az egyik zsebet majdnem tarisznyává duzzasztja a belerakott sok semmi. A gyermek nekitámaszkodik az egyik fászlada oldalának s úgy bámulja az előtte vitatkozva elvonuló jogászokat. Állását csak akkor változtatja meg, ha füstölgő cigaretta repül ki az uri kezekből. Mint éhes kis varjú, úgy csap rá ezekre a nagyszerű zsákmányokra, arccal a fal felé fordul s a füstöt élvezettel szívja rá rongyos kis tüdejére. Amolyan utcagyerek ő, amilyenek tucat számra szoktak kóvályogni szerte a nagyvárosokban. Gondolatlan vadóc, kinek se apja, se anyja s aki szemtelenül szokott hozzád fenődni, ha zsebedben pénzcseréget hall.

Tizenegyre délelőtt jön a kiflis-asszony nagy kosárral, melyben még melegek a friss, ropogós sütemények. A gyermek ilyenkor odahúzódik a kosár mellé s az elárulónóval végtelen beszélgetéseket kezd. Egy órára kiürül a kosár s olyankor fennmarad egy-két csenevész sósperec, amelyeket válogatva lökték félre a kosárban turkáló kezek. Az asszony kivesz ezek közül egyet, ketté töri s felé a kölyöknek nyújtja, a másik felét ő maga eszi meg. Hiába, nehéz az élet, spórolni kell. A film mindennap ugyanaz.

Ma úgy tizenkét óra tájban fegyenceket kísért át a folyosón egy szuronyos börtönőr. Ma jó üzlete volt a kiflis asszonynak is, mert tizenkét órára kifogyott már a kiflis kosár is. A kölyök megkapta a maga félperccét s a félperccet elsüllyedt a kabát feneketlen zsebében. Már felségítette az asszony vállára az üres kosarat, amikor a fegyencek oda értek, lomha trappolással.

A börtönőr szigorú szavakkal komandírozta őket, mert egyik másik meg-megállott a folyosó ablaka előtt, ahonnan napsugár zuhogott be a hideg betonra: néhányan egy kicsit fél szerettek volna nézni a kék tavaszi égre, amely nem látszik a cellák pókhálós ablakain keresztül. De nem lehetett ácsorogni. Bár az ő is szívesebben megállt volna, hogy elbámészkodjon a fényes házfedeleken, mégis erősen szólott rá a szürke csapatra. Mert vállán ott fityegett a puská s ettől ő rövid és szigorú lett.

A fegyenc-csapat ott haladt el a rongyos kis kölyök előtt, aki sötét szemével élesen vizsgálta a sok sápadt arcot. Egyszer csak megmozdult helyéből, fellest az ő felé s aztán odasomfordált az egyik fegyencehez. Szurtos kezével belenyúlt a pufadt zsebbe, kihálászta onnan a fél perccet s azt oda nyomta a rabruhás férfi kezébe.

— Állj! — kiáltotta az ő s a kiáltással egy-

idejűleg nyakonragadta a kis csavargót. — Te gazember, mit adtál oda?

Félelet helyett a fegyenc ment oda, szomorú szemével ránézett az őre s tenyerén odatartotta a félperccet.

Látszott az őr arcán, hogy nagyon szigorú akar lenni. Meg volt hagyva neki szigorúan felebbvalótól, hogy a rabokat ne engedje összekötetésbe lenni semmilyen módon a külvilággal. Az ilyesmikből származik a legnagyobb baj. Egy cipóban, egy hitványságban értékes reszelő-szerszámokat csempészhetnek be, amelyekkel aztán a fogoly éjszaka kifűrészi celláján a vasrúcsokat...

A szuronyos őr bámulva nézett a félsósperecre. Mi lehet ebben? Nem tudta, haragudjon, vagy nevéssen. A hivatalos tekintélyt meg kell tartani. Ráfördet a gyermekre:

— Hát ezzel mi a fenét akartál?

A gyermek szipogva válaszol:

„A németek helyén Anglia is úgy cselekedne, mint Németország“

Egy konzervatív angol politikus nyilatkozata. Lord Sidenhan szerint Európa mai labilitását Versailles idézte fel

(London, április 2. Az Uj Kelet tudósítójától.) A biztonsági szerződések kérdése most sem került le a napirendről, sőt a jelek szerint egész Európa politikai életének középpontjába toldott. Chamberlain ismeretes beszéde és Benes biztonsági javaslata óta az angol politikai közvéleményben nem csökkent le az érdeklődés az Európa új orientációját jelentő javaslatokkal szemben, sőt az újonnan elhangzott nyilatkozatok és beszédek ennek fokozódásáról tesznek tanúságot. Meg lehet állapítani, hogy Angliában — egy baloldali, mint jobboldali politikai körökben — teljesen leszámoltak az eddigi — Versailles óta divatos — imperialista orientációval és teljes erővel haladnak a politikuskok a valódi békét biztosító lehetőségek felé.

Az angol lordok házában tegnap lord Sidenhan, a konzervatívok egyik vezére mondott feltűnést keltő beszédet. Sidenhan lord hangsúlyozta, hogy az államférfiak feladata most az Európában, hogy a hatóerők megismerésével azokat az emberiség javára használják fel. Jelenleg a felszín alatt titkos erők működnek, melyek, ha irányát nem ismerik fel, — nagy szerencsétlenségre vezethetnek.

— Kételkedem abban — mondotta Sidenhan, — hogy új paktumok aláírása általános jólétet hozna. Európa jelenlegi labilitásának felidézésében nem kis része van Versaillesnek. Európa újjáalkotói megfélemedtek buzgalmukban a kellő gazdasági területek megalkotásáról. Amíg a civilizációt fenyegető bolszevizmizm végképpen le nem küzdik, addig nem szólhatunk Európa békéjének állandóságáról...

Eddig lord Sidenhan, a konzervatív lord.

Az angol külügyminiszter a londoni francia követtel a biztonsági kérdésben lefolytatott és nyilvánosságra hozott beszélgetésben közölte a követtel, hogy Anglia a rajna-vidéki határokon tuleso európai status-quoért nem hajlandó semmiféle leköttöttséget vállalni, hanem megelégszik a német birodalom kormányának azzal a kijelentésével, hogy Németország keleti határainak megváltoztatása érdekében háborus eszközökhöz nem akar nyulni. Lengyelország jól felfogott érdekében is erősen hangsúlyozta a követ előtt, hogy a brit birodalom semmi körülmények között sem hajlandó a mai lengyel határokat Németország vagy Oroszország ellenében garantálni.

A lengyel követ válaszára pedig, aki azt válaszolta, Franciaország bizonyosan hajlandó egy a francia köztársaság és Lengyelország közötti szövetség által biztosítani azokat, figyelemzett a követet, hogy Németország a tervezett garancia-szerződésben kész lemondani az agresszív, háborus politikáról. Ezzel szemben minden francia kormány eddig óvatosan elkerülte, hogy Lengyelországnak tényleges katonai támogatást nyújtson.

A német kérdéssel kapcsolatban lord Parmoor, a Macdonald kormány volt népszövetségi megbízottja kérdést intézett a külügyi kormány felsőházi képviselőjéhez, hogy Németország ellenőrzését a szövetséges ellenőrző bizottságoktól mikor veszi végre át a Népszövetség pártatlan fóruma. A kérdéshez szintén hozzászólt lord Newton, konzervatív felsőházi tag kijelentette, hogy a francia sajtóban és az angol sajtóban a franciánál is franciább részénél a német fegyverkezés ellenőrzése alkalmat adott annak megállapítására, hogy Németországban milliós hadseregek vannak elrejtve a föld alatt, a levegőben és a birodalom minden zugában. A német

— Tudtam, hogy apám éheznek benn, hát gondoltam, ezt neki adom, hogy ne éhezzenek...

A rab szomorúan bólintott:

— Az én gyermekem ő. Azóta, hogy letartóztattak, az utcára került, nem gondozta senki. Mindennap itt vár a sóspereccel. Istenem, miért is követtem el azt a lopást...

De a folyosón az előírás szerint nem volt szabad a raboknak megállni. Az ő harsányan rákiáltott a reá bizott csapatra: Indulás!

A félpercc ottmaradt a kölyök apjának a markában. Menetelés közben az őre odaintette a kisgyereket. Lopva benyúlt pénztárcájába, kivett egy fényes kétélejt:

— Nesze! Ez a tiéd, végy rajta magadnak egy egész perccet, aztán mars!

A folyosó végéről a rab visszanezett a kis gyerekekre. De csak egy pillanatig, mert a csapat hirtelen bekanyarodott...

hatóságoktól botorság volna a lefegyverkezésre kötelező szerződés pontjait céltalan ravaszkodással megkerülni. De elvégre a németek helyén Anglia ugyanúgy cselekedne, mint a mai Németország és soha sem aana föl a reményt, hogy egyszer csak vissza fogja nyerni régi, erős állását.

Az angol parlamenti nyilatkozatokkal egy időben Benes, csehszlovák külügyminiszter is fontos nyilatkozatot tett a biztonsági javaslat kérdésében. A csehszlovák külügyminiszter Európa stabilitásának és biztonságának megóvására legjobbnak a genfi jegyzőkönyvet tartja. Elvileg azonban nem utasítja vissza a német biztonsági javaslatot sem. Németországnak azonban előbb a népszövetségbe kell fentartások nélkül belépnie. A német birodalom békeakarátát Benes szerint is őszintének és komolyának kell tartani. A biztonság végleges rendezéséhez azonban Európa keleti részének stabilitása is hozzátartozik s ezt Oroszország részvétele nélkül lehetetlen megoldani. Dunai konföderációra és különböző vámuniókra vonatkozó tervek ezt a kérdést nem segíthetik elő s a csehszlovák külügyminiszter azt különben is szükségtelenné és elkerülendőnek tartja. Benes nyilatkozata, mely a biztonsági kérdést Oroszország bevonásával még nagyobb keretek közé akarja foglalni, válasz a német-angol garanciaszerződési terve, amely ragaszkodik a garanciaszerződéseknek Nyugat-Európára való határolásához.

Lord Newton tegnap a felsőházban megismételte németbarát nyilatkozatát. Beszéde során kijelentette, hogy a legnagyobb katonai hatóságok is elismerik, hogy a németek képtelenek ellenségeskedést kifejteni. Mindenki a leszerelésről beszél, de eddig egyedül csak a volt ellenséges államokat szerelték le, míg a többi államok hadserege nagyobb, mint a háboru előtt volt. Valahányszor egy volt ellenséges állam lábbadozni kezd, szomszédai rögtön aggályoskodni kezdenek és ellenőrzéssel, katonai meg-szállással fenyegetőznek.

— Ha megengednők, — mondotta — hogy a biztonság kérdésében a francia felfogás érvényesüljön, a bizottságok örökre megmaradnának és az általuk felfedezett állítólagos vétéségeket a katonai megszállás meghosszabbítására használnák ki.

— Európa szanalásának leghatályosabb eszköze az ellenőrzőbizottságok eltörlése lenne — fejezte be beszédét lord Newton.

Utána lord Salisbury emelkedett szólásra, aki elismerte a német kormány jóindulatát, de — szerinte — még nem jutottunk odáig, hogy az ellenőrzőbizottságokat meg lehessen szüntetni. Mihelyst az összes szerződések teljesítettek, úgy az ellenőrzést a népszövetség veheti át. A londoni „Times“ jelentése szerint Anglia és Németország között újabb biztonssági tárgyalások nem indultak. Német részről kijelentették, hogy Németország teljesen magáévá teszi Chamberlain álláspontját.

A „Times“ párisi tudósítója azt a megjegyzést fűzi a jelentéshez, hogy a francia kormány csak akkor hajlandó a német javaslatról tovább tárgyalni, ha Németország közli vele: mikor hajlandó belépni a népszövetségbe és hajlandó-e a tagsággal járó kötelezettségeket vállalni, továbbá, hogy milyen eljárást fog követni Németország keleti határait illetőleg. A német-lengyel határ megváltoztatását csak akkor tűni el Franciaország, ha Lengyelország önként hozzájárul ehhez.

Az Uj Kelet szerkesztéséért felelős elölfizető 2400 Ft. Az Uj Kelet me...

A társaság hogy elkövetkezők között nem...

Pénzügyi hírek 5685 Ft. 1925 április 3.

szándék, napok után a jövőben egyetemmel telve volt arabok és ellen Balfourt, és az új mit tagad egy kis Most azt a nepei és lennek lá szürke, o

Lord nőkének, kezett Pa sztrájkot nyára el sekre is a palesztinai ször talált illetőleg n találkozott ták Balfou dalmsitól A vonat s egyre Bal kotóját kö egy szerre és az ajtó gógós fejta Weizmann. pillanatra éljenzés tö leszállott k tett velük.

A tudós arab küld séges tünte barátságos Ezzel akart arab nép se néhány effe mozgalmat neki a legje ez a találko zetünknek akaratóriás, arab tömege ráto csinál káromlásra is jó. Szép,

— Tata délybe. Buk miniszter és szombatra hal sirjához. Bé nyitása alkal talmas menet jához a döbl

HIREK

Az Uj Kelet az egyetemes erdélyi és bansági zsidó ság napilapja
Szerkesztők: Giszkalay János és dr. Marton Ernő
Felelős szerkesztő Dr. Marton Ernő
Előfizetési árak: Egy hónapra 85 lei, negyedévre 240 lei, félévre 460 lei, egész évre 850 lei.
Az Uj Kelet cikkeinek utánnomását csak a forrás megjelölésével engedjük meg.

A mai naptár

A távirati irodák jelentései azt mondják, hogy előre nem látott véletlen volt. De aki közvetlen érintkezésből ismeri ezt a hihetetlenül kemény akaratóriást, aki látta már őt a szószeiken, magába itta az ő tompa, majdnem rekedt hangját és aki állott már tekintetének és egész egyéniségének lélekzetet elfojtó, hipnotikus hatása alatt, az könnyen hajlandó arra a föltevésre, hogy ez egyszer a véletlennek az emberi akarat is segítségére jött. De akárhogyan is történt, ha véletlen, ha szándék, nagyszerű elégtétel volt ez az elmúlt napok ünnepzavaró híreiért és szép szimbólum a jövődöre. Megemlékezzünk a jeruzsálemi egyetemavatás ünnepségeiről, az európai lapok telve voltak aggodalmat keltő hírekkel. Az arabok országos sztrájkot, bojkottot hirdetnek és ellenséges tüntetéssel készülnek fogadni Balfourt, a Palesztina-mandátum megalkotóját és az új héber egyetem első rektorát. Nincs mit tagadni raja: ezeknek a híreknek nyomán egy kis öröme sepp vegyült a mi örömnünkbe is. Most aztán lezajlottak az egyetemavatás ünnepei és a tudósítások között egy jelentéktelennek látszó szürke hír húzódik meg. Olyan szürke, olyan jelentéktelen — és mégis...

Lord Balfour, a cionista világszervezet elnökének, Weizmann Chajimnak kíséretében érkezett Palesztinába. Az arab komité valóban sztrájkot hirdetett és a két államférfi bizonyára el volt készülve kisebb-nagyobb tüntetésekre is az arabok részéről. Ramleh annak a palesztinai vasuti állomásnak a neve, ahol először találkoztak várakozó arab tömegekkel. Illetőleg nem találkoztak, — csak az egyikük találkozott. A perronon arab csoportok kiáltották Balfour nevét, de lord Balfour, az ut fardalmaitól kimerülve, éppen aludt a kupéjában. A vonat szabályszerűen állt és az arab tömeg egyre Balfourt, a Palesztina-mandátum megalkotóját követelte. Izgalmas percek lehettek. És egyszerre csak fölpattant az egyik kupé ajtaja és az ajtóban egy hatalmas, csontos, vállas, gögös fejtartású ember jelent meg. Chajim Weizmann. Ő nem aludt. Az arab tömeg egy pillanatra megnémultan állott, azután hatalmas éljenzés tört ki százak torkán. És Weizmann leszállott közülük és barátságosan elbeszélgett velük.

A tudósítások azt jelentik, hogy a ramlehi arab küldöttség eredetileg is nem ellenséges tüntetésre, hanem éppen ellenkezőleg, barátságos üdvözlésre vonult ki a pályaudvarra. Ezzel akarták dokumentálni, hogy a dolgozó arab nép semmi közösséget nem vállal azzal a néhány effendivel, akik az ugynevezett sztrájkmozgalmat szervezik. Ha igaz ez, — mi örülünk neki a legjobban. És ha nem: ugy is jó. Mert ez a találkozás élő szimbóluma a mi mai helyzetünknek Erec Jiszraélben. Weizmann, ez az akaratóriás, maga a zsidó akarat leszáll az arab tömegek közé és pusztá pillantásával barátot csinál az ellenségből és éljént fakaszt a káromlásra nyílt szájából. Ha így volt: így is jó. Szép, bizakodásra jogosító szimbólum. (g.j.)

— **Tatarescu szombaton jön csak Erdélybe.** Bukarestből jelentik: Tatarescu kisebbségi miniszter és Lepadatu miniszter erdélyi utjukat szombatra halasztották.

— **A bécsi cionisták zarándokutja Herzl sirjához.** Bécsből jelentik: A héber egyetem megnyitása alkalmából vasárnap a bécsi zsidóság hatalmas menetben zarándokolt Herzl Tivadar sirjához a döblingi zsidó temetőben. A menetet

Tízennyolc vidéki egyetemen sztrájkol a francia diákság

Ujabb tüntetések Bordeauxban. Strassburgban és Rennesben. Scelle professzor nem hagyja el helyét

(Páris, április 2. Az Uj Kelet tudósítójától.)
Egyre nagyobb hullámokat vet a rojalista diákok tüntetése Scelle professzor ellen, akit tudvalevőleg a kormány a Sorbonne professzorává nevezett ki. Tegnap számunkban hirt adtunk arról, hogy az ügy politikai térre terelődött, melynek éle a Herriot-kormány ellen irányul és kiderült, hogy a rojalista diákok tüntetését a rojalista érzelmi egyetemi tanárok inscenálták. A kamara tegnapi ülésén napirendre is tűzték a tüntetés ügyét, melynek során felszólították a kormányt, hogy az egyetemek szabadságának érdekében ne töltsön a politikai elemek zavart okozó kísérleteit.

Tegnap négyezer diák aláírásával iratolt dr. Jakob Ehrlich, a cionista országos komité elnöke, továbbá Eppler igazgató, dr. Goldhammer és dr. Gelber nyitották meg. Az első küldöttségek sorában ott volt a bécsi zsidó hitközség delegációja és a diákszövetségek küldöttségei. Külön vonult föl a mizrahi hatalmas tábora, majd a tornaegyesületek tagjai, végül egyforma fekete bluzjaikban a chalucok. A menetben százezrekre menő közönség vett részt. A felvonulás három óra hosszat tartott. A sirnál Herzl Tivadar végrendelete értelmében senki nem beszélt, hanem némán körüljárták a sirt, amely előtt a zsidó diákszövetségekből díszőrség is állott.

— **Javul a lej.** Több napos esés után ma délután váratlan fordulat állott be a lej árfolyamában, amennyiben a zürichi nyitás 2:40-es állása után az esti kurzus szerint 2:42 és fél a lej. Ennek arányában az itteni piacon is olcsobbodás állott be. Bukaresti tudósítónk késő esti jelentése szerint a külföldi devizák árfolyama a következőképpen alakult: London 1045, Newyork 216:15, Páris 11:30, Milánó 9:05, Prága 632, Zürich 41:50, Bécs 30:85.

— **A Tisza meggyilkolásával vádolt Csernyák Imrét gyermekrablással vádolják.** Bécsből jelentik: Laehne Hugó volt magyar államtitkár a bécsi rendőrségen néhány hónappal ezelőtt feljelentést tett ismeretlen tettes ellen, aki a budapesti gyorsvonat elindulása előtt 14 éves leányát elrabolta. A gyanyu az államtitkár elvált neje ellen irányult, kinek férje Csernyák Imre volt honvédszázados követte el neje megbízásából a gyermekrablást, azzal a feladattal, hogy a gyermeket anyja után Amerikába szállítja. Csernyák, mint ismeretes, a Károlyi-forradalom alatt nagy szerepet játszott és mint a katonatanács tagját, később a Tisza-gyilkosságban való részvétellel gyanúsították. Csernyákot a bécsi rendőrség megkeresésére letartóztatták Hamburgban. A gyermeket azonban nem találták vele s Csernyák vonakodott felvilágosítást adni a gyermek tartózkodásáról.

— **Ujabb kereskedő-küldöttség megy a pénzügyminiszterhez a bérszerződés meg hosszabbításáért.** Bukarestből jelentik: Holnap egy újabb küldöttség megy Bratianu Vintila pénzügyminiszterhez és kategórikusan felkéri őt, hogy mondja el utolsó szavát ebben az ügyben. A küldöttség roszsalását fogja kifejezni a kormány halogató politikája iránt és amennyiben kéréseik süket fülekre találnak, országos mozgalommal fogják a kormányt kényszeríteni a bérszerződés meg hosszabbítására.

— **Istentisztelet.** A cluji ortodox zsidó hitközség nagytemplomában szombaton, a sabbat hagadól-prédikációt Glasner! Akiba főrabbi délelőtt 10 órakor tartja a muszaf ima elejét.

— **A török kormánycsapatok sikeresen verik le a kurd-lázadást.** Angorából jelentik: A kormánycsapatok mindenütt sikeresen haladnak előre. A nemzetgyűlés javaslatot fogadott el, mely szerint a haditörvényszékeknek joguk van a lázadási területen halálos ítéletet azonnal végrehajtani.

— **Tömerdek kompromittáló levelet talált a bécsi rendőrség a „Rote Hilfe” helyiségében.** Bécsből jelentik: A rendőrség a „Rote Hilfe” helyiségében házkutatást tartott, ahol tömerdek kompromittáló levelet és nyomtatványt találtak.

nyújtottak át a felfüggesztett Barthelemy jogi dékánnak, melyben őt a rojalista érzelmi ifjúság rokonszenvére biztositja. A jogi fakultás pedig tiltakozását fejezte ki a dékán felfüggesztése és a rendőrségnek a diákokkal szemben tanusított eljárása miatt. Ezt a tiltakozást negyvennégy jogi professzor is aláírta. Ujabb tüntetések Bordeauxban, Strassburgban és Rennesben voltak.

Párisi hírek szerint a diáksztrájk tízennyolc vidéki egyetemre terjed ki. A diákok egy küldöttsége ma megjelent Scelle professzornál és felkérte, mondjon le tanszékéről. Scelle a diákoknak adott válaszában kijelentette, hogy nem hajlandó helyét elhagyni.

— **Duse Eleonora szobrot kap.** Newyorkból jelentik: A közönség és művészek körében akció indult meg arra, hogy Duse Eleonorának, a nemrég tragikus körülmények között elhunyt nagy olasz tragikának szobrot emeljenek.

— **Megerősítik Pötör öngyilkosságának híreit.** Brünnből jelentik: A brünni rendőrség megerősíti Pötör Gyula öngyilkosságának híreit. Az öngyilkosság előzményeiről a következő részleteket közli a rendőrség: Pötör Máhrisch-Sternbergben felkereste régebbi fogolytársát, Dohnalt Lipótot, aki lakást szerzett neki egy ismerősénél. A betegeskedő Pötör Schlésinger Jakab néven jelentette be magát lakásán, ahol ágyba feküdt és állandóan töltött revolvért tartott magánál. Az olmdüzi rendőrség régóta figyelte, majd elfogta Dohnalt. Dohnal vallása során a rendőrség meggyőződött arról, hogy Schlésinger azonos Pötörrel. Az egyik rendőrfelügyelő csendőrrel elindult, hogy Pötört letartóztassa. Pötör az ablakon keresztül észrevette közeledésüket és elzárta a ház bejáratait. Mikor a rendőrség emberei beléptek szobájába, Pötör magára huzta a takarót s mielőtt elfoghatták volna, agyonlőtte magát. Még meleg kezéről ujjlenyomatot vettek fel, mely teljesen azonos a Pötörével.

— **Pasics lemond?** Belgrádból jelentik: Kormánykörökből kiszivárgó hírek szerint Pasics szombaton beadja lemondását. Az újabb kormányalakításra megbízást — állítólag — újra Pasics fog kapni.

— **Elfogadták a magyar törvényhatósági bizottság újjászervezéséről szóló törvényt.** Budapestről jelentik: A nemzetgyűlés mai ülésén a kultuszminiszter bejelentette, hogy az Apponyi-könyvtár és az Ehrenfeld-kodex megszerzése után újabb ajándékot kapott a magyar nemzet. Jánosalmi Nemes Marcell királyi tanácsos, aki tudvalevőleg hírneves műgyűjtő, megszerezte a szász királyi családtól II. Rákóczi Ferencnek Mányoki Adám által festett arcképét és azt a szépművészeti múzeumnak ajándékozta. A kultuszminiszter javaslatára a nemzetgyűlés jegyzőkönyvi közönetét fejezte ki az ajándékozónak. A nemzetgyűlés ezután harmadszori olvasásban elfogadta a fővárosi törvényhatósági bizottság újjászervezéséről szóló törvényt, majd folytatta a mezőgazdasági hitel tárgyalását.

— **A bécsi operában Grozavescu ellen tüntettek.** Bécsből jelentik: A bécsi operaház tegnapi Carmen-előadásán nagy botrány játszódott le a vendégként fellépő Grozavescu éneke közben. Grozavescu énekét egy tüntető-csoport állandóan tapsokkal zavarta meg. Amikor a rendőrség közbelépett, kiderült, hogy a botrányt hivatalos klakkörök idézték fel, akiket Grozavescu nem akart megfizetni tapsaikért.

— **A múlt évben 1924 bányász pusztult el Angliában.** Londonból jelentik: Az elmúlt évben 1924 bányász pusztult el Angliában. Simons liberális képviselő beszédében mutatott rá, hogy a német bányákban a legszigorúbb az ellenőrzés és így a biztonság. Felhívja az angol bányatulajdonosokat és hatóságokat, hogy tanuljanak e tekintetben a németektől.

* **Oradea-Maren** hirdetések, előfizetéseket felvesz és reklamációkat elintézik az Uj Kelet nagyváradi képviselője, Blum Zsigmond. (Ezredévi emlék-tér) Parcul Eminescu 2. sz. (Ernyőzlet).

Április 1-től május 1-ig országos sékelakció

KOZGAZDASAG

Részletek a készülő Italmérési törvényjavaslatból

Elkészült a javaslat tervezete

(Bucuresti-Bukarest, ápr. 2. Az Uj Kelet tudósítójától.) A pénzügyminisztériumban a napokban készült el az a törvényjavaslat tervezet, amely a szeszitalok árusítását kívánja szabályozni. A tervezet főbb részleteit alább adjuk: A szeszitalok eladásához minden esetben pénzügyminiszteri engedély szükséges. Az engedély elnyeréséhez a következő követelményeknek kell megfelelni: román állampolgárság, a román nyelv bírása, teljesített tényleges katonai szolgálat igazolása és büntetlen előélet. Az árus elhalálozása után, annak törvényes neje, valamelyik gyermeke nagykorúságig tulajdonában marad az engedélynek. Gyermekeletlenség esetén az özvegy egy évig folytathatja az árusítást. Mindazok, akiktől az engedélyt bármilyen okból bevonták, nem folytathatnak itálárúsítást. Részvénytársaságok és vállalatok csak azon esetben folytathatnak italmérést, ha az árusítással megbízott a fenti követelményeknek megfelel és ezt a pénzügyminiszter jóváhagyja. Az engedély elnyeréséhez a megyei hatóság

terjeszti a kérvényt a minisztérium elé egy megyei bizottság javaslata alapján.

A bizottság tagjait képezi egy megyei delegált, a megyei orvos és a kereskedelmi kamara egy képviselője. A bizottság határozata megfellebbezhető, amely esetben egy országos központi bizottság dönt végső fokon.

Az engedély csupán egy helyiségben történő árusításra jogosít fel, mégpedig városokban 19-évi, falvakon pedig 5 évi érvényességgel. Korlátolt és korlátlan italmérési engedélyek kiadása továbbra is fennmarad, ugyancsak helyiségben való fogyasztásra és üzletekben dugaszolt árak eladására. Városokban minden 1000 lakos után egy italmérési engedély adható ki olyan, amely mindenféle italeladásra jogosít. Falvakban, ahol ezernél kevesebb a lakosok száma, csak olyan engedélyek adhatók ki, amelyek bor és sör árusításra jogosítanak.

A tervezetet rövidesen bizottság fogja letárgyalni részleteiben is, majd a javaslat teljes megszövegezése után parlament elé terjesztik.

magyar halban 50 százalékos engedményt adnak a lengyel vámtarifából. Ezzel szemben Magyarország a lengyel naftatermékeket 33 százalékos vámkedvezményben részesíti s ugyanezt a kedvezményt nyújtja benzin, gáz, kenőolaj, paraffin, textilművek, gyapjuszövetek és más lengyelországi textilcikknek után.

Ujabb országos kereskedő-értekezlet az üzletbérletek kérdésében. Az üzletbérletek meghosszabbításának kérdése a kormány magatartása folytán egyre kiéleződik. Miután a kereskedők még mindig nem kaptak megnyugtató választ, vajjon tényleg hajlandó-e a kormány az üzletbérleteket meghosszabbítani és arra vonatkozólag a tegnapi minisztertanács sem hozott döntést, a bukaresti kereskedők elhatározták, hogy szombaton délelőtt újabb értekezletet tartanak az összes romániai kereskedelmi testületek képviselőinek bevonásával és meg fogják tárgyalni, hogy milyen magatartást tanúsítsanak a kormány eljárásával szemben. A bukaresti vezetőség ma táviratot küldött a kolozsvári Sfatulhoz, melyben az értekezletre delegáció kiküldését kéri. Mint értesülünk, a ma este megtartandó választmányi ülésen el fogják határozni egy, vagy több tagból álló delegáció kiküldését.

A zsidó kisegyzisztenciák bankjának részvényjegyzési felhívása. A Kishitel- és Takarékbank R. T. részvényjegyzése, mint ismeretes, április 9-én befejezést nyer. Miután az alapszabályok értelmében csak azok részesülhetnek kedvezményben, akik legalább egy darab részvény birtokosai, minden zsidó kisiparosnak és kereskedőnek eminens érdeke, hogy tehetségéhez mérten lejegyezzen egy bizonyos mennyiségű részvényt. A jegyzésnél a 200 lej névértékű részvény 30 százalékát kell lefizetni 20 lej alapítási költséggel együtt. Jegyezni lehet az alábbi helyeken: Ipar és Kereskedelmi Bank Rt. (Renner Palota), Kereskedelmi Hitelintézet Rt. (Piata Unirii 20.), Közgazdasági Bank Rt. (Str. Memorandului 20.), Polgári Takarékpénztár Rt. (Str. Memorandului), Ort. zsidó hitközségi Iroda (Str. Dumarilor 1.), Izr. hitközségi Iroda (Calea Regele Ferdinand 48.), Poale Czedek Egyesület Iroda (Str. G. Baritiu 18.), Zsidó Árvagondozó Hivatal, Erdélyi Zsidó Nemzeti Szövetség (Calea Regele Ferdinand 48.), Uj Kelet Kiadóhivatala (Str. Baron L. Pop 10.), Janovitz Géza (Calea Regele Ferdinand 26.)

A mai valutapiac

A mai napon alábbhagyott a devizapiac szilárdsága. Élénk forgalom mellett, lanya irányzattal a következő árfolyamokon történtek kötések: Osztrák shilling 30.80—31.00, magyar korona 330—335, cseh korona 6.48—6.52, francia frank 11.50—11.60, svájci frank 42.30—42.40, dollár 219.00—220.00, angol font 1048—1052, olasz lira 9.00—9.10.

Budapesti pénzügyi hírek. Budapestről jelentik: A Dorogi Gummiművek Rt. részvénye az utóbbi napokban emelkedett, mert fúziós tárgyalások indultak meg közte és a Gummigyár között. A kedvező stádiumba jutott tárgyalásokat Rechnitz vezérigazgató vezeti. — A Magyar-Német Mezőgazdasági Rt. alaptökét emel és 130 ezer darab új részvényt bocsát ki, amelynek felét a régi részvényeseknek, másik felét két német pénzintézetnek engedi át. — A fémkereskedelmi Rt. magába olvasztotta az Olomárgyár Rt.-t s ennek részvényeit a tőzsdei árfolyamlapról máris törölték. — Polnay Jenő, az „Atlantica Trust” vezérigazgatója már hónapok óta van Amerikában, de sehogysem sikerül Polnaynak ott hitelt szereznie. Az Atlantica részvényárfolyama különben 30.000 koronáról 21.000-re esett le. — A zürichi Rueff bankár-csoport érdekltséget vállalt a jól vezetett „Standard” Bank Rt.-nél, valamint a Centrum Rt.-nél, amely vállalat a fővárosi sörgyárak nyersanyagszükségletét látja el. — A Nemzeti Takarékpénztár Rt. alaptökét emel, 200 millióról 800 millió magyar koronára. — Az Óvadékbank és Uniobank közösen fuzionálnak s az erre vonatkozó megállapodásokat már alá is írták. — A budapesti pénzintézetek folytatják, ha mérsékeltébb keretek között is, az „Abbaud”. Az Egyesült Budapest Fővárosi Rt., valamint a Magyar Jelzáloghitelbank több vezetőpozíciót betöltő igazgatót, aligazgatót nyugdíjaz és végkielégít. Tisztviselőket nem bocsátanak el.

A kölcsönkötvények felértékelése Németországban. Berlinből jelentik: A német birodalmi kormány a felértékeléssel kapcsolatosan rövidesen két törvényjavaslatot terjeszt a birodalmi gyűlés elé. Az első: az összes nyilvános, tehát állami és községi kölcsönök kötvényeinek felértékeléséről, a második pedig a régi kölcsönkötvények, gyámpénztárak, alapítványok, közhasznú intézetek, stb. követeleiről, letéteiről szóló összegek felértékeléséről szól és előreláthatólag a kamatrendszer is szabályozni fogja. A jelzálogkötvényekről, valamint a jelzálogkötvénybiztosításáról szóló előjegyzések valorizációjáról ugyancsak készül új törvénytervezet, de annak tárgyalására csak később kerül sor.

Megkötötték a magyar-lengyel kereskedelmi szerződést. Budapesten szombaton kötötték meg a magyar-lengyel kereskedelmi szerződést és az erre vonatkozó okmányok kölcsönös összehasonlítása után, a két delegáció az iratokat ratifikálás céljából illetékes kormányainak fogják benyújtani. Megbízható helyről vett értesüléseink szerint a megkötött kereskedelmi szerződés a legtöbb kedvezmény-biztosítás elvén épült fel és a magyar mezőgazdasági termékeknek sok cikkben, így paprikában 90 százalékos, magyar szalámiban 40 százalékos,

Párisi központunktól

állandóan érkeznek a tavaszi idényre

Szövetek, női felöltőknek. Szövetek női osztymöknek Szövetek női ruháknak „Rodie” szövegek.

Selymek

utolsó ujdonságok

ruháknak, kosztümöknek, felöltőknek.

„AU PRINTEMPS”

áruházban, Cluj, Str. Memorandului 11. Lloyd 8246

Arta apr. 5-én megnyíló kiállítására

eladásra szánt antikvitet butorok, porcellánok, üvegek, ezüst tárgyak, textiliák, műveszi festmények valamint egyéb antiquita-ok és műtárgyak bejelentések **aprilis 3-ig**

Cluj, Str. Avram I. 3., mindennap 9—1-ig és 3—8-ig

Hirneves fogászok bátran ajánlják,

Mert hisz Farmodont fogkrémnek [nem találják mását.]

1748 1

Ha művészi kivitelű fa-, vas- vagy réz-

butort, zongorát

akar venni, ne sajnálja az utat **Marosvásárhelyre** és tekintse **SZÉKELY ÉS RÉTI**

ERDÉLYRÉSZI BUTORGYÁR RÉSZV.-TÁRS. butortermelt, asztalosok furnárszükségleteiket legolcsóbban itt szerezhetik be

MILKA SUCHARD

TISZTÁN ALPESI TEJ, KAKAO ÉS CUKOR

Tavaszi ruhák festése, tisztítása megkezdődött Czinknél, Cluj

Szines **Hutpack** 68/84 cm 20 gr. **FERENCZ M., CLUJ** Strada F David 16. **Telefon: 225.**

Devizapiac április 2-án:

Bukarest. Devizák: Páris 11.45, Berlin —, London 1050, Newyork 219.75, Róma 908.00, Zürich 41.50, Bécs 31.00, Prága 6.33.

Zürich. Nyitás—Zárlat: Berlin 12343—12343, Amsterdam 20662—20662, Newyork 518.62—518.62, London 2477.00—2477.00, Páris 2700.00—2700.00, Milánó 2133.75—2133.75, Prága 1535.00—1535.00, Budapest 72.00—72.00, Belgrád 835.75—835.75, Bukarest 241.25—242.50, Varsó 100.00—100.00, Bécs 73.00—73.00.

Párisi tőzsde: Bukarest 8.75.

Legtökéletesebb, legszebb ingeket és legjobb szabásu alsókat 20% árkedvezményvel PAPP Gábornal, Cluj, P. Unirii 8.

SPORT

KMTE—KKASE 1:1 (0:0)

Ma délután játszották le a vasárnapról elmaradt bajnoki mérkőzést. Tipikus bajnokit láttunk a két csapattól. A munkáscsapat sokkal jobb volt ellenfelénél és kis szerencsével győzött is volna.

SZÍNHÁZ - MŰVÉSZET

Magyar Színház heti műsora

Péntek: Szegény gazdagok (Jókai-est, először, premiérebérlés 49 szám, sorozat 140)
 Péntek este fél 11-kor: A megoldatlan orvosi rejtély (Gold Ferenc telepatikus műtatványai, az előadás alatt az ajtók zárva lesznek. Sorozat 149)
 Szombat d. u. 3-kor: Lumpacigis Vagabundus és a három jómódú (Mérésékelt helyárrakkal, sorozat-szám 141)
 Szombat este 7-kor: Szegény gazdagok (2. előadás, napi bérlés 96 szám B, sorozat 142)
 Szombat este fél 11-kor: Nem csalom meg az uramat. (Francie bohózat-újonság, először, bérlétszünetben, sorozat 143)
 Vasárnap d. u. fél 3-kor: Piros bugyelláris (Szentgyörgyi István és Hegyi Lili telépésével, mérésékelt helyárrakkal, sorozat 144)
 Vasárnap este 6-kor: Nem csalom meg az uramat (Mádsodszor, rendez helyárrakkal, sorozatszám 145)
 Vasárnap este háromnegyed 9-kor: Hollandi menyecske (Operette-repriz, Karácsonyi Ily föllépésével, napi bérlés 97 szám, A, sorozat 146)
 Hétfő: P. Nyőke (Operette-újonság, először, Jacsó Cia vendégjátékával. Premiere-bérlés 50 szám, sorozatszám 147)

MOZGÓK MŰSORA

Select-mozgó. Péntek, április 3. *Max Linder a rejtelmek házában.* Nevettető excentrikus fiúmb hozat 5 felvonásban, filmre alkalmata a híres francia rendező: Abel Gance. Főszerepben Max Linder.

Uránia-mozgó Péntek, április 3. *Az opiumkirály.* Szenzációs kalandor-film 6 felvonásban. A csodakérvés a kínai barlangokban történik. Főszerepben az opiumkirály: Barry.

Apollo-mozgó. Péntek, április 3-án. *Egy dollar.* Egyszerű emberek közönségi története 6 felvonásban. Filmre alkalmazva Jókai Mór "Egy huzars leány" elbeszélése után. Főszerepben Lothia és Rajnai Gábor.

Tavaszi újonságok érkeztek

Neumann M.

férfi- és fiu ruhaáruháza
Cluj, Plata Unirii No 14.

Áldessen az Uj Keletben!

Ne vásároljon addig csillárt, mig Kiszlingtől nem kapott árajánlatot. **Kiszling Rudolf és Fia — Román csillár és bronzárugyára — Timisoara.**

Mégis csak legjobb a késnélküli **„RASOL IDEAL“**

borotváló por amely az ország legrégebbi gyártmánya, mely most újonnan átpreparálva az arcotnem marta és kellemes hatást hagy utána.

Kapható 1/4, 1/2 kg. szép csomagolásban. 5 kg vétel franco lej 140.—, kisebb mennyiségben lej 34.—, vilékre lej 45.— kg-ig. **Övakodjunk az ártalmas utánszatoktól. Csak az „IDEAL“ felírásu valódi.**

Reszling József fodrasz
 Cluj, Calea Reg. Ferdinand 30.

A tudás világából:

- Ferrero: Római világbirodalom 130
- Nietzsche: Korszerűtlen elmélkedések 130
- Finot: A boldogság tudománya .. 170
- Benedek: Bevezetés az olvasás művésze ébe..... 160
- Romain Rolland: Mahatma Gandhi Zenei miniatűrök 220
- Világlexikon** 380
- Maeterlinck: Szegények kincse.... 130
- Kémeri: Anatole France sítái 240
- Mende: A drótnélküli telegraphia.. 120
- Arrhenius Swante: A világok keletkezése 100
- Bölsche: A természet titkaiból 110
- Bölsche: Az ősemlék 100
- Dr. Ferenczi S.: A pszichoanalízis haladása 60
- Fülöp Zs.: Természetudományi szótár 100
- Le Bon Gustáv: Az igazságok élete 100
- Ostwald: Bevezetés a természetfilozófiába..... 100
- Pater W.: A renaissance 130
- Mecsnikov: Optimista világnézet .. 130
- Brandes: Korok és emberek..... 130
- Wilde: Szépség filozófiája..... 130

Megrendelhető: Uj Kelet könyvosztályában

Kérje könyvjegyzékünket **10% felár**

Egy kísérlet elegendő annak igazolására, hogy a legmarkosabb hüléses fájdalom, köszvény

rheuma és csuszorogtön megszűnik ha elnasználunk egy üveg dr. Biró-féle **KASTANIN-t**

Hatása páratlan. 1 üveg **30 lej.** Főraktár: **Dr. Biró gyógyszerár, Cluj.**

—2— Llovd 8367

SZABÓ JENŐ

divatkülönlegességek nagyáruházába

Cluj

Cal. Regele Ferdinand 5

megérkeztek a legújabb

francia és angol tavaszi kabát-costüm-és ruha-

divatújonságok!

Telefon **4-79** Telefon

si

elő egy

megyei delelmi kamara zata megfe szagos köz-

ben történő városokban

vényességgel

gedélyek ki-ntén helyi-ában duga-

ninden 1000

adható ki

sra jogosít.

a lakosok

ók ki, ame-

ak.

g fogja letár-

raslat teljes

terjesztik.

edményt ad-

zemben Ma-

et 33 száza-

s ugyanezt a

senőolaj, pa-

tek és más

6-értekezlet

ületbérletek

y megatartása

reskedők még

alaszt, vajjon

ületbérleteket

g a tegnapi

a bukaresti

aton délelőtt

romániai ke-

evonásával és

agatartást ta-

mén. A bu-

a kolozsvári

legáció kikü-

te megtartandó

ni egy, vagy

bankjának

Kishitel- és

yzése, mint

er. Miután

szok részesül-

ább egy da-

szidó kisipa-

reke, hogy

gy bizonyos

l a 200 lej

kell lefizetni

tt. Jegyezni

és Kereske-

ta), Kereske

Unirii 20.),

Memorandulni

(Str. Memo-

oda (Str. Du-

Calea Regele

yesület Iroda

ondozó Hiva-

etség (Calea

Kiadóhivatala

Géza (Calea

sc

iac szilárdsága.

attal a követ-

strák shilling

0—335, cseh

11.50—11.60,

ár 219.00—

sz lira 9.00—

, Cluj

APRÓHIRDETÉSEK
Egyzeri közlésnél egy szó 3-., vastagabb betűve 6 lej. Leg-
nagyobb apróhirdetés 30 lej, állástkeresőknek 30% kedvezmény
Apróhirdetések díja előre fizetendő

Tisztelettel értesitem a n. é. közönséget,
hogy Oradea-Mare-n a Zöldfa utca, Str. Nicolai
Jorga 10 alatti orth. ביתן éttermet ugyan-
ezen házban az udvarba helyeztem át.

Szíves pártfogást kér

őzv. Grosz Adolfné, vendéglős.
Oradea-Mare. Str. Nicolai Jorga 10.

Izletes konyha.

Olcso árak.

Husvétii fabéreg (Holz-
span) egy sóttá 20 lej,
kapotó Dávid Hermann
berozletében Széchenyi-
tér 19 szám. 8816

Főkantor, zeneileg kép-
zett, elsőrangú bariton
hanggal énekkar kikép-
zésében és vezetésében
járta, 30 éves, nős, egy
gyermekkel, megtehető ál-
lást keres. Cím: Hermann
Mayer, oberkantor, Sucea-
va, Bacoivina (Rumänien).
8779

Két szép szoba
balvárosban, irodának
kiadó.
(Telefon bevezetve.)
Cím a kiadóba

"Die Talmud Tora in
Dicioș-nbauria sucht für
sofort, einen intelligenten
ביתן, der תורה unter-
richten kann. Offerte an
Rabbiner Kraus." 8787

Figyelem!
אתר ביתן
étterem.

őzv. Grosz Adolfné,
Oradea Mare. Str. Ni-
colai Jorga 10 (Zöldfa-
utca) az udvarban. La-
kodalmak és atonensek
rendezését vállalja.
Izletes konyha. Olcsó
árak.

FiataleMBER, kereske-
delmi érettséggel, perfect
gép- és gyorsíró, fa és
viztisítás szakmában jár-
tas, irodai alkalmazást ke-
re. Cím a kiadóban.

Keresünk azonnali be-
lépésre két fűszerzakná-
ban teljesen jártas segé-
det. Kik engros üzletben
működtek, előnyben ré-
szesülnek. Sándor Mór &
Co Targu Mures.

Keresek lehetőleg bel-
városban, előszoba és für-
dőszobás garzon lakást.
Ajánlatokat „Jól fizetek“
jellegre a kiadóba kérek.

Régóta fenálló
detail
fakereskedés
forgalmas helyen,
Clujon, családíkok
miatt **sürgösen**
eladó,
kedvező fizetési fel-
tétel mellett. —
Ajánlatokat „Csa-
lád“ jellegre a ki-
adóhivatalba ké-
rünk.

Jó karban levő, látható
rész irógép eladó. Cím a
kiadóban.

Zsidó fiatalember lakást
és kosztot kap Egyetem-
utca 5, a. 3.

Jó könyvek

Dosztójevszkij: Szegény emberek . . . 66	Wells: Felszabadult világ . . . 90
Anatole France: Komédiás történet . . . 70	Zola: Germinal . . . 210
Flaubert: Három mese . . . 140	Strindberg: Haláltánc I-II. . . 140
Dickens: Pickwick Club . . . 420	France A.: Coignard Abbe. Epi- kur kertje . . . 170
Dante (Babits): Pokol . . . 170	France A.: Pártütő angyalok . . . 144
" Purgatorium . . . 170	Wilde: Doryan Gray . . . 280
" Paradicsom . . . 170	Farrere: Új emberek . . . 240
Gerald: Szeretni . . . 160	Kuprin: Szulamit . . . 200
Hoffmann thal: Akárki . . . 100	Benoit Pierre: Ferte kisassony . . . 240
Knut Hamsun: Lyngre szerkesztő . . . 160	Romain Rolland: Anette és Szilvia . . . 200
Karinthy: Tanár ur . . . 110	Jack London: A méhek dala . . . 72
Rab Gusztáv: Jelbeszéd . . . 120	
Tagore: Mocsárláz . . . 200	
Mark Twain: Hajótöröttek . . . 280	
Unamuno: Koldus és királyfi . . . 130	
	Ez aztán a férfi! . . . 120

Kaphatók az
Uj Kelet könyvosztályában
Kérjen könyvjegyzéket! **10% felár**

HERING

napi áron alul
1924 évi fogás, 5/600

Kelmár Áruforgalmi Részvénytársaság
Cluj, Centrala, Str. Regina Maria No 25.

Neuralgine Jurist

megszünteti a mig-
ránt és neuralgiát.
**A fejfájást azon-
nal megszünteti.**
Ügyeljenk az eredeti csomagolá-
sra. Kapható minden gyógy-
szertárban és drogeriában.

Nussbaum Testvérek

marosvásárhelyi rövid-, nürnbergi,
díszmű- és játékaru nagykereskedés

fióközlete Clujon

(Kolozsvárt). Calea Regele Ferdinand
(volt Ferencz József-ut) 40. szám)

m e g n y í l t !

Eladás csak viszonteladóknak. Telefon 1085.

VIZ

Villany

GÁZ

felszerelési cikkek raktára

Fürdőkádak és kályhák, mos-
dók és csejtek. Nickelazett
szappan-, pohár-, szivacs-,
fogkefe és törölköző tartók.

Üvegpolcok

nickelazett tamszokkal és
korlátokkal, pipere cikkek és szőre.

Villamos főzőedények, vasalók, kályhák, test-
melegítő, hajszárítók és égők minden feszült-
ségre. Csillárok, selyemernyők és budoir-lámpák.
Telefonok és csengők.

Gázharisnyák,
isvert és egyenes lámpák,
üvegburák és porc lán
ernyők.
Gázfűzőlapok és kemencék.

Telefon 2-14.

ELECTROHIDRO — CLUJ

Calea Regele Ferdinand No 65.

Szerkesztőség
hivatal és ny

Cluj-Kolozsvár, S
L. Pop. (Brassai-

Telefon: Szerk
és kiadóhivatal
Zs. N. Sz. —

kéziratok kizár
szerkesztőséghe
rendők. Kézirato
adunk viss

1925 április 4

Meg ke

A mindig sz
ruságos életü M
Uj Kelet a köv
E beszámoló cil
az a célja, hog
képet adjon ar
megben lévő ha
a maga zártságá
egész világ zsid
portja. Vészkiál
kat, kétségbees
parancsnak min
mindenkihez, ki
él a testvéri érz

Meg kell me
mert éhhalálra
zsidó testvéreink
testvéreinket att
éhséggel, nyom
leselkedik rájuk.

A szegény M
szegényebb volt
nél, borzalmas
Sorsa kettős átok
Máramarost gazd
nelmi változás, h
delmét, minden é
hogy a máramar
elvesztette legfőb
rancsolták munk
itelték a fűrészel
marosi románnak
kenyeret. Az els
élet megkötéséne
mely alatt egyr
vegő. Eveknek e
haszonlítottá a r
olyan élőlényhez,
nek s ebből kis
ahogy fogy a lev
nosabban halálra
egyre jobban ör
lakosságot is ilye
igy szivattyúzták
hetőségeket. Ez a

A másik átok
máramarosi töme
sen szenvedik azt
voltuk akaszt nek
a második átok
melyet elviselni
sulya alatt össze

A máramarosi
alatt a legborzalm
A lakosság nagy s
áll és életét imm
ezrek élnek ugy,
legfeljebb némi r
hozzá. Hus már d
is az asztalra, ke
alig ismernek. E
napra kevesebb le
ma már sok száza
darabkát is alig t
a helyzet egyre
addig valósággal
zsidóság nyaka kö
az a sora, mely s
falat kenyeret s
rendszernek mind
pusztulásba Máram
egyaránt, de mi
zsidóságot.

Sorra be fogun
életéről, intézmény
csak képet akarun
vel festettett, de r
állapításokat. Végr
annak, hogy az er
a pompás zsidó tö